

Gunnar Hedes saga

Gunnar Hedes saga

efter Selma Lagerlöf

av Christian Lanciai (2007)

Personerna:

Gunnar Hede
Bergsrådinnan Hede
Fästmön Ingeborg
Gustav Ålin, hans studiekamrat
två dödgrävare
Ingrid Berg
Pastorskan, hennes styvmor
Prosten, hennes styvfar
deras köksa
Anna-Stina av skogen
Stava, hennes syster (*egentligen Gustava*)
fru Sorg
herr och fru Blomgren, cirkusartister
värdshusvärden på Torsåker
en gammal blind fiolspelare, kallad 'morfar'

pigor på Munkhyttan
högtidligt kyrkfolk

Handlingen äger rum i Värmland och Dalarna på 1850-talet.

Copyright © Christian Lanciai 2007

Tips till regissören.

Karaktern fru Sorg har medvetet inte givits några indikationer om hur hon bör gestaltas: regissören och skådespelaren får helt fria händer med henne.

Under spelets gång tar Gunnar då och då upp en valsmelodi. Som rekommendation till denna och till hela spelets dominerande ledmotiv föreslås Lille Bror Söderlundhs komposition "Folklig vals nr 2" ur skådespelsmusiken till "Midsommar i fattighuset", även känd som "Pott-valsens".

Gunnar Hedes saga

Akt I scen 1. Munkhyttan. En fin gammaldags salong.

Gunnar Var inte orolig, mor. Det ordnar sig nog.
Frun Som om det kunde stilla min oro, Gunnar, efter att du tillbringat år i Uppsala utan att ha gjort annat än spelat fiol.
Gunnar Glöm aldrig, mor, att det var med fiolen farfar grundlade vår rikedom och välstånd.
Frun Som sedan dess bara runnit oss ur händerna mer och mer.
Gunnar Det var därför jag kom hem, mor, för att göra något åt saken.
Frun Och hur ska du väl klara det, min ädle pojke, som aldrig dugt till annat än att spela fiol?
Gunnar Jag har affärsidéer som inte kan slå fel. Det är inte för intet som jag ärvt affärssinnet från farfar.
Frun Och vad tänker du göra?
Gunnar Jag tänker göra som han: ta säcken på ryggen och bli gårdfarihandlare och börja från noll. Det kan inte slå fel. Och precis som han tänker jag ta fiolen med mig. Det var med fiolen han fångslade folk och gjorde sig populär, så alla ville göra affärer med honom.
Fästmön Gör inte det, Gunnar. Risken är att du aldrig kommer tillbaka, och jag är trött på att vänta på dig.
Gunnar Jag kommer alltid tillbaka, min älskade. Ingenting kan villa bort mig ifrån dig.
Fästmön Det är det jag fruktar att något kan göra.
Frun Det är ett stort risktagande du tar, Gunnar. Det kan ta flera år innan du kommer i gång med en affärsverksamhet som håller.
Gunnar Jag tror det kan gå fortare. Ni underskattar min förmåga.
Frun När du for till Uppsala skulle det bara ta två år för dig att ta din examen. Du lade konsekvent böckerna åt sidan för att mest bara spela fiol för cirkusfolk och gatumusikanter. När vi skickade Gustav Ålin att väcka upp dig ur dina drömmar inför verkligheten som hotade oss och stängde in dig på ditt rum för att du skulle komma i gång med läsandet rymde du ut genom fönstret och fortsatte felandet bland avdankade artister, tills du kom hem igen efter fyra år förlorade i Uppsala. Vad tänker du misslyckas med härnäst?
Gunnar Jag tänker inte låta oss förlora gården, mor. Jag är alltför fäst vid Munkhyttan för att någonsin låta den gå oss ur händerna. Mitt hem betyder allt för mig, och jag släpper det aldrig. Jag gör vad som helst för att rädda det, och jag vet att jag kan lyckas.
Fästmön Kom tillbaka när du lyckats, Gunnar, och gör mig äntligen till din brud.
Gunnar Det vill jag göra, Ingeborg.
Frun Gunnar, jag har onda farhågor, då du inte vet vad du ger dig i kast med, men jag kan inte hindra dig utan bara önska dig av hjärtat lycka till. Jag hoppas bara mitt hjärta har hållit tills du kommer hem igen.
Gunnar Det hoppas jag också, mor.

Scen 2. Hos fästmön.

Ingeborg Så kommer han tillbaka utblottad som en tiggare med luffarskäggstubb och trasiga kläder, som en annan lodis. Nåväl, det minsta jag kan göra är att ta emot honom, men det är sista gången.
Gunnar (kommer in, oigenkännlig) Jag är ledsen, Ingeborg, att du fått vänta.

Ingeborg Det har jag fått vänja mig vid. Så du misslyckades totalt?

Gunnar Det var inget fel på idén. Affärsmässigt var den genialisk. Men vädrets krafter gick emot oss.

Ingeborg Jag har hört om katastrofen. Två hundra getter ihjälfrusna i snöstorm i tiomilaskogen.

Gunnar Det var ingens fel, Ingeborg. Hade det lyckats hade jag ögonblickligen blivit en rik man. Vi hade fått det dubbla priset för getterna i Värmland. Nu gick det som det gick, och vädret saboterade oss totalt. De bräkte så ömkligt, de stackars döende getterna, när de inte ville gå längre med såriga ben som skaren skurit sönder.

Ingeborg Så du har ingenting att komma med.

Gunnar Jag är tillbaka på ruta noll, Ingeborg. Jag måste börja om från början igen.

Ingeborg Jag kan inte vänta längre, Gunnar. Jag är trött på din otur och på att du aldrig kommer loss. Jag behöver en man, och du är ingen man.

Gunnar Säg inte så, Ingeborg.

Ingeborg Hela ditt liv är bara fiaskon, fastän du haft det bästa tänkbara utgångsläge som enda arvinge till traktens rikaste familj. Du har bara misslyckats med allt, och det enda du kan efter alla dessa år är att spela fiol.

Gunnar Den räddade mitt liv. Endast musiken kan rädda mitt liv från mörker.

Ingeborg Men jag behöver mer än bara musik, Gunnar. Därför bryter jag härmed vår förlovning.

Gunnar Jag ville dig bara väl, Ingeborg, och jag hade lyckats om inte vädret gått emot mig.

Ingeborg Men faktum är att du misslyckats. Nu vill jag att du går ut ur mitt liv och lämnar mig i fred.

Gunnar Ingeborg, jag älskade dig verkligen.

Ingeborg Den kärleken, Gunnar, halkade ständigt ner i diket, och jag är trött på att ständigt se dig komma upp illa medfaren ur diket igen. Jag ber dig gå nu.

Gunnar Farväl, Ingeborg. *(brister ut i gråt)*

Ingeborg Gör det inte värre. Gör pinan kort och försvinn.

Gunnar (skyndar ut därifrån)

Ingeborg Det är synd om honom, men jag vill inte mera bli neddragen i hans misslyckade elände. Jag har ett liv att leva.

Scen 3. Som scen 1.

Ålin Faktum är att han har räddat gården, frun.

Frun Varför kommer han då inte hem?

Ålin Det senaste misslyckandet gav honom en knäpp som han aldrig kunnat hämta sig ifrån. Han tycks ha blivit två olika personer. Den ena är 'getabocken', den vandrande gårdfarihandlaren som gör sig populär överallt med att spela fiol och gör lysande affärer men är lite knäpp och är fullständigt omedveten om att han är Gunnar Hede, den rike arvingen till Munkhyttan. Gunnar Hede är den andra personen, för vilken allting är likgiltigt då hans fästmö svikit honom, den melankoliske ädlingen som kommer hem bara för att sörja, lika omedveten om att han faktiskt räddat gården som den spelande gårdfarihandlaren.

Frun Kan ingenting bota honom?

Ålin Bara ett underverk. De två hundra getternas undergång, som han var ansvarig för, och fästmöns svek knäckte honom. Det enda ni kan göra är att ta väl hand om honom när han kommer hem mellan varven.

Frun Han var alltid alltför känslig för att kunna vara man. Jag väntade en dotter men fick i stället en överkänslig son, som är ett själsligt vrak genom kvinnans

svek och affärsvärldens bistra hårdhet. Ja, det är bara att ta hand om honom och vårda honom och hoppas på ett mirakel.

Ålin Mirakel brukar uppträda när man minst av allt väntar dem.

Frun Tack för er hjälpsamhet, Ålin.

Ålin Ingenting att tacka för. Alla har alltid hållit av Gunnar.

Akt II scen 1. Kyrkogården.

Dödgravare 1 Har vi inte grävt graven tillräckligt djup redan?

2 Tycker du det?

1 Vi ska väl inte gräva till Kina heller.

2 Tack, inte för mig.

1 Det är det jag menar.

2 Ska vi sluta gräva då?

1 Ja, kistan får väl åtminstone plats, för helvete!

2 Var inte så arg för det. Och svär inte på kyrkogården. Då kan vad som helst hända.

1 Det är ju mitt på ljusa dagen. Inte kan väl något hända då utom att i nödfall den döda stiger upp ur kistan.

2 Vem var hon egentligen?

1 Prästens adoptivbarn. Hon drömde för mycket och tynade av och bleknade bort.

2 Där ser man. Det är farligt att drömma. Man kan till och med drömma ihjäl sig.

1 Hon lär ha varit en vacker men klen flicka, som spelade vackert fiol.

2 Då kunde hon något åtminstone.

1 Men nu är hon död.

2 Så var det med den saken. Hör du, jag tycker den här graven är för djup för en så vacker flicka.

1 Vad menar du med det?

2 Jag menar att vi har grävt nog och bör stärka oss med några öl innan vi sänker kistan.

1 Det är det jag har väntat på hela tiden. Jag trodde aldrig du skulle komma till saken. Vi sänker flickan senare. Hon ligger bra där hon ligger.

2 Hon borde aldrig ha dött i första rummet. Hur gammal blev hon?

1 Nitton år!

2 Det är ju nästan oanständigt.

(De går, trallande och med armarna om varandra.)

(Efter en stund kommer 'Getabocken' in med sin stora varusäck på ryggen.)

Gunnar En vacker kyrkogård! Med skuggiga träd! Inga getabockar här! Kyrkogårdar är då åtminstone aldrig stökiga, bara fridfulla, som om naturen tagit hand om dem och de levande träden tagit hand om de insomnade själarna. Det kunde inte ha varit bättre. Och ingen är här. Då kan jag ta igen mig lite. Här är ju till och med en öppen grav, och kistan ligger bredvid. Undrar vem som har dött i den. Och dödgravarna har gett sig av som vanligt för att ta sig ett glas mellan spadtagen. De har grävt färdigt och har bara att skotta igen. De glömde sänka kistan. Nåväl, då kan jag spela för den döde.

(sätter sig på gravkanten, tar fram sin fiol och låter stråken dansa på dess strängar. Vilar efter en stund:)

Du förstår, du stackars avlidne, att den här fiolen spelar alldeles av sig själv. Jag sätter bara stråken till, och den börjar dansa. Sedan är det bara att hänga med i

melodierna. Den kan alltsammans utantill. Varje violin är full av vackra melodier som man minns.

(spelar vidare. Plötsligt en duns och ett utrop från kistan. Getabocken avbryter sig genast.)

Du store milde tid! Vad var det? Den döde skrek till och slog huvudet i taket! Jag hörde det alldeles tydligt. Kanske han inte är alldeles död då. Få se om jag kan få mera liv i honom. *(sätter stråken till, men den vill inte.)* Fiolen har blivit rädd. Det är alltid lika svårt att fortsätta musik som blivit avbruten. Men nu är den döde lika tyst som fiolen. Intet ljud och inga apparanser. Vad går det åt den döde egentligen?

(går fram till kistlocket och knackar på)

Är det någon hemma?

(Det knackar svagt tillbaka inifrån.)

Herre du store milde tid! Här är det någon som vill ut!

(tar genast fram skruvmejsel och börjar skruva av locket, lyfter det varsamt när han avlägsnat skruvarna.)

Herre du store milde tid! En jungfru! *(står förstummad och bedövd)*

Ingrid *(sätter sig gradvis upp)* Tänk vad jag har drömt! Jag har då alltid så besynnerliga drömmar! Det här är väl bara något som jag ser i syne igen. *(lägger sig ner igen som för att sova vidare)*

Gunnar *(vågar stiga fram)* Vakna, flicka! Det här är ingen himmelssäng!

Ingrid *(sätter sig upp igen, gäspar)* Vad? Nej men se getabocken! Vad gör du här vid min säng?

Gunnar Vad gör du själv här, som inte är död?

Ingrid Du brukar komma till oss i prästgården och sälja krimskrams. Men nu är det inte läge för sådana affärer, ty jag är inte klädd och inte ens uppstigen ur kistan.

Gunnar Men hur i all världen hamnade du i den?

Ingrid Jag ville bara dö, och till slut lät mig mina närmaste dö. Men så väcktes jag av fiolmusik ur det förgångna. Någon spelade liv i mig igen. Men där har vi ju fiolen! Det var du! Var har du lärt dig så vackra melodier?

Gunnar Nej, det var inte jag. Det var fiolen.

Ingrid Men det var du som spelade på den.

Gunnar Försök inte! Den kommer själv ihåg melodier från fordom.

Ingrid Jag har hört dem förut, men det var länge sedan. Hjälp mig upp. Den här sängen är för trång för mig.

Gunnar Det tror jag det! Det är ju en likkista anpassad för blivande skelett!

Ingrid Så långt har det alltså gått med mig. Det trodde jag aldrig. Men jag är ju inte ens klädd. Och det kan komma folk hit när som helst. De får inte veta att jag inte var död. Du får stoppa ner mig i din ryggsäck, getabock.

Gunnar Det går inte. Där är fullt av knivar och saxar och annat krimskrams.

Ingrid Det kan du lägga hit i kistan, så får den innehåll igen. Sedan får du skruva igen kistan, så de kan begrava den ordentligt.

Gunnar Är du således på rymmen?

Ingrid Jag har bara en sak att leva för, och den väckte du till liv med att spela för mig som för en död. Du kan spela liv i döden, getabock. Därför vill jag leva och finna vad jag levat för.

Gunnar Du är ju nästan lika tossig som jag. Kryp ner i säcken då. Den blir lättare med lilla dig i än med alla instrumenten. *(tömmar säcken, Ingrid kliver ur kistan, Gunnar fyller den med sitt krimskrams.)*

Ingrid Du får bära mig in tillbaka till prästgården, så blir de glada.

Gunnar Tror du inte det kan bli någon uppståndelse då?

Ingrid Min styvmor gav mig en så vacker myrtenkvist att bära i kistan. Den vill jag gärna bära tillbaka till henne.

Gunnar Som du vill. Kryp ner då. *(Ingrid kryper ner i säcken.)*

Ingrid Jag får mer än bara plats här. Nu kan du bära ut mig ur mitt föregående liv.

Gunnar Jag har väl aldrig sett på maken. Men någon gång skall väl bli den första och den sista. (*tar säcken på ryggen och binder fast remmarna om sig. Ingrid skrattar.*)

Ingrid Jag tror vi har lurat döden, getabock! Och det är din violins förtjänst!

Gunnar Det må vara som det vill med den saken, men inte vill jag bli funnen här och råka fast för dödens brudrov! (*pallrar sig iväg*)

(*Efter en stund kommer dödgrävvarna tillbaka.*)

1 Då sänker vi väl kistan då.

2 Det är bäst vi skottar igen ordentligt innan folket kommer ut från kyrkan. Jag vill inte att någon märker att jag maskar.

1 Maskar och snaskar gör maskarna nog sedan utan att någon märker det. Vält nu inte kistan, uran sänk försiktigt, så att hon inte vaknar.

2 Hon vaknar aldrig mer så djupt som hon sover.

1 Desto större skäl att inte väcka henne! Sakta nu! Så! (*De sänker kistan.*)

2 Ingen har märkt något. Vi kan nog gå och ta en sup till.

1 Ja, det värsta är ju över. Här vaknar ändå aldrig någon till liv mera.

(*De går ut som förut, något runda under fötterna.*)

Scen 2. Köket i prästgården.

Pastorskan Är alla tårtorna färdiga? Hur är det med pastejerna och bälén?

Köksan Allt är under kontroll, frun.

Pastorskan Inte för att jag för allt i världen skulle ha känt för att rusta för ett sådant begravningskalas bara för ett efterblivet adoptivbarns skull, men det är ju ett sätt att träffa folk och få dem att komma hit och visa sig under trevligare former än under bara kyrkans strikta förpliktelser.

Köksan Ja, frun. Men kände någon flickan över huvud taget?

Pastorskan Egentligen bara mina äkta barn. Det var ju mest därför jag tog hand om henne, för att hon skulle bli en god stora syster åt de andra. Och annars hade hon ju försvunnit och gått under med de där bedagade lindansarna, som i en misslyckad cirkus.

Köksan Nu kommer den där förskräckliga gårdfarihandlaren med sin säck igen.

Pastorskan Han är harmlös. Men det är underligt att han kommer på en söndag och mitt i ett begravningskalas, men det kunde han ju inte veta.

Gunnar (kommer in) God dag, frun. God dag, köksan.

Köksan God dag, getabocken. Men vi ska inget ha idag. Det är ju söndag.

Gunnar Jag har något bättre med mig idag än bara varor.

Pastorskan Gör sig inget besvär, getabocken. Vi väntar just allt folket från kyrkan efter att ha lämnat vår avlidna styvdotter på kyrkogården, så vi ska ha begravningskalas här.

Gunnar Då kommer jag kanske med en glad överraskning till kalaset. (*tar av sig säcken*)

Pastorskan Bry dig inte om honom, Hilda. Han är ju fnoskig och vet inte ens riktigt vad han säljer egentligen men är snäll och god och niger för alla djur.

Köksan Men han hatar getabockar, och för honom är alla djur getabockar. Därför heter han Getabocken. Luktas som en get gör han också.

Pastorskan Varför niger han för dem då?

Köksan För att han är rädd för dem.

Pastorskan Stackars fåntratt. Gör dig färdig nu, Hilda. Kyrkfolket kommer strax, och då måste de med detsamma få en sup så att de blir väl till mods och genast glömmer sig själva och varför de är här och min dotters begravning.

Köksan Jag kan lova frun att ingen av dem ens har tänkt kasta ett öga på kistan.

Pastorskan Ja, hon var ju bara en stackars bortbyting, en motvilligt antagen styvdotter, klen till hjärna och förstånd och mest bara i vägen. Det är nästan lika bra hon dog, så slapp hon bli till mera bekymmer.

Köksan Bry dig inte om att öppna ryggsäcken, getabock. Vi ska ändå ingenting ha.

Gunnar Är ni säker? (*öppnar säcken, och Ingrid framträder i sin liksvepning och bär fram sin myrtenkvist*)

Ingrid Mor, jag ville bara tacka för allt du har gett mig.

Pastorskan O fasa! Mitt på ljusa dagen! Om det var något jag ville slippa var det detta! (*flyr i panik*)

Köksan Getabock! Vad har du nu ställt till med! Bära in spöken mitt på ljusa dagen! (*flyr i panik, välter snubblande ett tårtbord i förbifarten*)

Gunnar Inte konstigt att du dog, stackars flicka.

Ingrid Bär mig genast bort härifrån, getabock. Den här familjen skall jag då aldrig spöka för mer. (*gömmar sig i ryggsäcken på nytt*)

Gunnar Ändå ville vi verkligen inget illa, men överraskningen blev tydligen för god för dem. (*tar på sig ryggsäcken igen och går*)

Men vart skall jag då bära dig, lilla hjärtat, om du inte vill hem?

Ingrid Bär mig till mor Anna Stina i skogen. Hos henne var jag alltid trygg, då jag alltid kunde fly till henne när de var grymma mot mig i prästgården.

Gunnar Hon jagar aldrig bort någon, då hon alltid varit bortjagad själv, och hon är inte rädd för spöken, då hon nästan är ett spöke själv. (*bär ut henne*)

Scen 3. I stugan i skogen.
(*Gunnar kommer in bärande Ingrid.*)

Ingrid Mor Anna Stina är på min egen begravning. Lägg mig ner här på sängen så länge. Jag är så fruktansvärt trött och orkar nästan inte tänka, bara drömma.

Gunnar Dröm du, lilla flicka. Den som drömmer syndar icke. Glöm bara inte att du lovat spela för mig och lära mig nya melodier.

Ingrid Det skall jag gärna göra när jag vaknat och blivit friskare. Glöm inte att jag varit nästan död, och min uppståndelse blev inte riktigt som den skulle vara.

Gunnar Jag skall spela dig till sömns, så att du drömmer bättre och blir friskare.

Ingrid Tack, getabocken. Då skall jag sova gott. Det gjorde jag aldrig i den stränga prästgården.

(*lägger sig till ro. Gunnar lägger ömt en filt över henne, drar sig sedan ut och spelar utanför. Man kan kanske se silhuetten av honom när han spelar.*)

Ingrid (vaknar till) Var har jag hört den melodin förut? Jag drömmer om Uppsala, och en student som kom och spelade för oss, så att Blomgrens, det gamla lindansarparet, började dansa. Det var en skicklig violinist, och han spelade så medryckande att alla glömde den värld de levde i. Jag har alltid drömt om honom sedan dess. Det var han som gav mig något att leva för, och jag har aldrig glömt honom men alltid hoppats få uppleva hans musik igen. Här är den nu, men det är getabocken som spelar.

(*Gunnar kommer in som ung student.*)

Är det du som spelar, min student?

Gunnar Det är alltid jag som spelar.

Ingrid Jag har alltid drömt om dig och levt för din skönhet.

Gunnar Den finns alltid kvar att leva för och lever alltid vidare vilka tragedier som än händer.

Ingrid Vem är du som spelar så vackert?

Gunnar Jag är din levande avbild och ditt eget ideal, som dock finns i verkligheten.

Ingrid Stanna hos mig och lämna mig inte.

Gunnar Jag är alltid hos dig, Ingrid. Jag lämnar dig aldrig. Jag har en gång spelat för dig för att alltid göra det.

Ingrid Men varför kommer du då alltid bara när jag drömmer?

Gunnar Därför att jag är en dröm som är verklighet.

Ingrid Ändå vet jag inte vem du är.

Gunnar Det vet jag inte själv heller.

Ingrid Jag har alltid älskat dig, men jag vet inte om det bara är en dröm jag älskar eller kanske mig själv genom en dröm.

Gunnar Alla drömmar är verkliga. De talar bara ett annat språk än verkligheten.

Ingrid Hur skall vi förstå det språket och tolka det rätt?

Gunnar Det går bara med musik. Endast den kan leda oss till klarhet.

Ingrid Led mig då till klarhet om mitt öde och mitt liv och min kärlek, som jag inte själv förstår.

Gunnar Allt skall bliva uppenbart en dag om vi bara har tålamod att vänta.

Ingrid Du lugnar mig fastän jag inte vet vem du är. Du bar mig så lugnt och försiktigt genom skogen. Men det var getabocken som bar mig.

Gunnar Det är alltid jag som bär dig, Ingrid.

Ingrid Men var har du då varit i alla dessa år, som jag väntat på dig och behövt dig?

Gunnar Jag har väntat på att du skulle kalla mig. I din djupaste nöd kom jag till din grav och inledde din uppståndelse. Det är sådant man har vänner till.

Ingrid Men varför kommer du då aldrig i verkligheten? Varför kommer du bara i mina drömmar?

Gunnar Därför att drömmarna är verkligare än verkligheten både för dig och för mig.

Ingrid Jag vågar inte vakna av rädsla för att förlora dig.

Gunnar Du förlorar mig aldrig. *(reser sig sakta och går. När han gått ut försvinner silhuetten, och musiken tystnar.)*

Ingrid (vaknar) Jag vaknar alltid när jag blir rädd för att vakna. Eller vaknade jag för att studenten vandrade bort med musiken? Nej, det var getabocken som spelade, *(märker filten)* och det är också han som gett mig en filt till skydd i min sjukdom och trötthet. Är det verkligheten som försöker finna min dröm eller drömmen som försöker finna min verklighet? – Jag får resonera med mor Anna Stina om saken när hon kommer tillbaka. *(lägger sig ner igen. Musiken kommer tillbaka men utan silhuett.)*

(Så kommer mor Anna Stina in. Musiken avbryts tvärt.)

Anna-Stina Då var det ingen dröm.

Ingrid (vaknar upp) Mor Anna-Stina! Äntligen!

Anna-Stina (skyndar fram, på knä vid hennes bädd) Ingrid! Du lever!

Ingrid Gör jag?

Anna-Stina Jag blev så länge i prästgården, ty pastorskan blev plötsligt så sjuk. Hon menade tvärsäkert att hon hade sett dig, men ingen trodde henne. Nu tror jag henne, ty nu ser jag dig själv.

Ingrid Ack, säg inte till någon att du har sett mig!

Anna-Stina Vill du då inte tillbaka?

Ingrid Aldrig i livet! Det var ju därför jag dog!

Anna-Stina Och getabocken bar hit dig. Var är han nu?

Ingrid Är han inte där ute? Han spelade mig till sömns och ingav mig en sådan välgörande ro.

Anna-Stina Här kan du inte stanna. Man skulle komma på dig här och återbörda dig till prästgården, där hela världen just har begravt dig med kista och allt, så det skulle bli stor skandal om du kom tillbaka i livet. Jag vet. Min syster i herrgården norrut skall hjälpa dig. Du får säkert plats i herrgården. Men det är några dagars resa dit. Tror du att du orkar med det?

Ingrid Jag orkar med vad jag måste.

Anna-Stina Först måste vi få dig stark tillräckligt. Vi får inte riskera din hälsa mer än vad vi redan gjort. Du dog ju nästan.

Ingrid Jag är redan räddad till livet. Jag vet vilken melodi jag skall hålla mig till. Nu kan jag klara vad som helst, bara ni hjälper mig.

Anna-Stina Jag står dig bi, lilla Ingrid. Jag skall få dig levande till herrgården, och där skall du få ett nytt bättre liv hos min syster Stava och gamla bergsrådinnan.

Ingrid Tack, mor Anna-Stina. Jag var aldrig i bättre händer än här i skogen och vildmarken.

(*Mor Anna-Stina tar hand om henne.*)

Akt III scen 1. I herrgården.

Stava Anna-Stina! Det var många år sedan!

Anna-Stina (omfamnar henne) Syster! Ja, det har gått alltför många år.

Stava (synar henne) Men ni verkar alldeles färdiga. Har ni gått hela vägen från Råglanda?

Anna-Stina Det uppstod en situation.

Stava Vem har du med dig?

Anna-Stina Hon skulle behöva en syssla. Tror du att hon kunde få plats i herrgården?

Stava Är det bara därför du har kommit?

Anna-Stina Hon är föräldralös och kan inte återvända hem och vände sig till mig. Ja, det är anledningen.

Stava Du sökte din syster i anledning av hennes ställning. Jag försäkrar dig, syster, att den ställningen ägde jag inte om jag anställt folk som din skyddsling med så svag fysik och så drömmande ögon.

Anna-Stina Vi har inte kommit hit för intet, syster. Vi hade inget val. Hon hade varit död om hon stannat kvar.

Stava Ja, det är inte mycket till liv kvar i henne. Var det du som räddade henne till livet?

Ingrid Nej, det var getabocken.

Stava (häpnar) Getabocken?

Anna-Stina Den där fnoskiga gårdfarihandlaren, som inte tycks ha något annat namn. Ingrid höll på att begravas när Getabocken kom förbi, upptäckte att hon levde och tog hand om henne.

Stava Och varför kunde hon inte återvända hem? Blev de inte glada åt att se henne levande?

Anna-Stina Pastorskan, hennes styvmor, höll på att få slag. Hon skulle just inleda årets största begravningskalas.

Stava Jag förstår. Vänta här. Jag skall tala med bergsrådinnan. (*avlägsnar sig*)

Anna-Stina Såg du hur hon fick en glimt i ögonen när du öppnade munnen?

Ingrid Getabocken är väl känd överallt och även här.

Anna-Stina Jag lovar att det finns hopp för oss trots allt.

Ingrid Det gör det alltid.

Anna-Stina Min syster är inte så stram och sträng som hon verkar. Hon har ett högt ansvar här och måste leva upp till det.

Ingrid Allt verkar så förfallet och igenvuxet, som om hela herrgården var belägrad av djup sorg.

Anna-Stina Ja, det är utan tvekan något på gång här som inte kan kontrolleras.

(*Stava kommer tillbaka med bergsrådinnan, en äldrad dam som rör sig med någon svårighet, som om hon var tyngd av problem.*)

Bergsrådinnan Så detta är den unga flickan som återvänt från de döda. Berätta vad hon vet om getabocken.

Ingrid Inte mycket, frun. Han väckte upp mig från de döda med att spela för mig, förde mig i säkerhet, och försvann.

Bergsrådinnan Var det violin han spelade?

Ingrid Ja, och jag har bara en gång förut hört någon spela som han.

Bergsrådinnan Vem var det?

Ingrid En ung student i Uppsala, som tog ledigt från sina studier ibland med att komma ut och spela för resande scenkonstnärer.

Bergsrådinnan Var du en sådan?

Ingrid Ja, jag skulle bli lindanserska men dög inte mycket till, så lindansarparet som tog hand om mig släppte mig och gav mig som adoptivdotter till en prästgård, där jag bara ville dö och nästan dog till slut.

Bergsrådinnan Ett märkligt barn. Hur gammal är hon?

Anna-Stina Nitton år.

Bergsrådinnan Hon skall få allt vad hon behöver här. Vi skall ta hand om henne. Du får bli min sällskapsdam, lilla Ingrid. Du kan fylla ett stort tomrum här, och något säger mig att du är just vad vi behöver.

Ingrid Tack, frun.

Anna-Stina Du får den stora äran att ta hand om den sorg som härskar i huset, och jag tror du kan klara av det.

Bergsrådinnan Det tror jag också.

Ingrid Ge mig bara tid, frun, och jag ska göra mitt bästa.

Bergsrådinnan Det tvivlar jag inte på. Var välkommen, barn, och känn dig som hemma. Och vid tillfälle vill jag gärna höra mera om Getabocken.

Ingrid Ja, frun.

Bergsrådinnan Nu vill jag dra mig tillbaka. Jag har fått mycket att tänka på. Hjälper du mig tillbaka, barn? Vad heter du?

Ingrid Ingrid.

Bergsrådinnan Och mer?

Ingrid Berg. Ingrid Berg.

Bergsrådinnan Gott. Jag ser fram mot vår gemenskap.

(Ingrid hjälper henne ut.)

Anna-Stina Vad tror du, Stava? Vad kan detta leda till?

Stava Vad som helst. Du gjorde rätt som kom hit med henne.

Anna-Stina Tack.

Stava Nu ska vi dricka kaffe och prata om gamla minnen. Vi har mycket att ta igen. *(går till verket. Anna-Stina slappnar av.)*

Scen 2. Ingrid's sängkammare.

Ingrid (reser sig från sin himmelssäng) Vad är det för en drömvärld jag har hamnat i? Drömt har jag nog i hela mitt liv men aldrig om en verklighet som denna. Det är som vore hela denna herrgård invävd i ett ljus av skira drömmar fyllda av den yttersta skönheten i all världens gråtfärdigaste melankoli och vemod.

Stava (kommer in) Har du sovit gott, Ingrid?

Ingrid Ja, och jag har haft de märkvärdigaste drömmar jag någonsin haft i mitt liv, och så vaknar jag ändå upp i en ännu ljuvligare dröm som är denna.

Stava Du skall äntligen få ett anständigt liv, Ingrid. Du kom till mig i nästan genomskinligt begravningslinne, av mig fick du avlagda gumkläder och lumpor som nödlösning, men nu har bergsrådinnan tagit dig under sina vingars skydd så att du

automatiskt blir till en fin herrgårdsdam. (*börjar klä henne*) Sätt dig framför spegeln, så att du själv kan få bestämma hur du vill ha ditt hår.

Ingrid (framför spegeln) Är det verkligen mig själv jag ser där bakom spegeln? Är det inte bara allt ett självbedrägeri? Jag trodde aldrig på lyckan då jag alltid var ansatt av olyckan, men jag drömde mig bort ifrån olyckan då lyckan alltid fanns ständaktig där i min dröm. Och där hade jag alltid min sagoprins.

(*Gunnar kommer försynt in utan att störa, som sig själv.*)

Gunnar Låt mig inte störa. Jag kände mig bara kallad av dig.

Ingrid Är det du som har fört mig till detta sagoslott, min student?

Gunnar Ja, det är jag. Det var alltid jag.

Ingrid Om jag ändå kunde tro på dig, men du var alltid verkligare i min fantasi än i verkligheten, ty verkligheten lurade mig alltid, men du fanns alltid kvar som ännu verkligare i fantasin.

Gunnar Jag finns alltid kvar.

Ingrid Du är mina drömmars beledsagare och ledare, och du kommer alltid att leda dem vidare tills du stiger ut ur dem och blir verklig. Jag vet att den dagen en gång måste komma.

Gunnar Du har alltid kunnat lita på mig, och jag har aldrig svikit dig.

Stava (har naturligtvis varit helt omedveten om gästen i Ingrids värld, har fortsatt kamma och göra Ingrid vacker i en fin klänning) Vet Ingrid om att sonen i huset kommer hem till julen?

Ingrid Sonen i huset? Jag visste inte att det fanns en son i huset.

Stava Bergsrådinnan har förbjudit oss alla att tala om honom. Men han brukar komma hem till julen.

Ingrid Vem är han?

Stava Det är han som äger hela herrgården.

Ingrid Och varför får ingen tala om honom?

Stava Han är något besynnerlig.

Ingrid Tycker frun inte om honom? Är de inte sams? Dricker han?

Stava Nej, det är ingenting sådant. Alla älskar honom. Han är bara inte som andra. Ingrid får se när han kommer. Nu vet hon i alla fall att han troligen kommer.

Ingrid (till spegeln, där hon ser Gunnar) Är det du, min student, som nu äntligen kommer? Får jag äntligen se dig i verkligheten? Är det äntligen dags för din manifestering?

Gunnar Ja, Ingrid, jag är alltid på väg hem till dig.

Ingrid Du säger alltid det rätta och sådant som en ung flicka vill höra.

Gunnar Det är meningen. Annars skulle jag inte säga det.

Ingrid Då får jag alltså äntligen se dig?

Gunnar Du har alltid sett mig.

Ingrid Men jag menar på riktigt, så att jag får krama om dig och känna dig?

Gunnar Den dagen kommer kanske förr än du anar. (*drar sig tillbaka och försvinner*)

Stava Men vad är det för oro ute på gården?

Bergsrådinnan Stava! Se genast till att hästen kommer bort från gården! Min son är på väg!

Stava Du store! Redan! Vilken tur, Ingrid! Vi blev precis färdiga! Nu får du se sonen i huset redan idag!

Bergsrådinnan (ser ut genom ett fönster) O nej! För sent! Han är redan här! (*ilar ut*)

Ingrid (skyndar fram till fönstret) Kan det verkligen vara han?

Stava Ja, och de fick inte bort hästen i tid.

Ingrid (chockad) Men det är ju Getabocken!

Stava Ja, Ingrid, där har du din Getabock tillbaka. Det är han som är sonen i huset. Du talade så väl om honom, och därför mottogs du så väl att du fick plats här, och du har skött dig väl. Fortsätt med det, och det skall gå oss alla så väl som det kan

gå under omständigheterna. Det är bara att göra det bästa av saken och bära sorgen och medlidandet med bergsrådinnan med jämnmod.

Ingrid (med smärta) Se så han står och knixar och niger framför hästen!

Stava Det är hans sjukdom. Han har aldrig blivit sig själv igen efter getabockstraumat.

Ingrid O, det är förfärligt! (*slår händerna för ögonen och gråter. Stava omfamnar henne.*)

Stava Nu vet du allt. Bär det med jämnmod som bergsrådinnan, fortsatt att mildra livet för henne med ditt sällskap, och gör det bästa av saken.

Ingrid Något måste kunna göras!

Stava Men vad? Kanske du kan finna på råd?

Ingrid Jag kan inte lova något, men jag skall minsann försöka. Jag har ju åtminstone lovat att lära honom nya melodier.

Stava Bra, Ingrid. Fortsätt med det.

Ingrid Jag hade inte hamnat här om det inte varit någon mening med det.
(*De fortsätter att medlidsamt betrakta scenen utanför fönstret.*)

Scen 3. I köket. Getabocken med pigorna.

Piga 1 Nej har man hört på maken! Har Getabocken en fästmö nu också!

Gunnar (i luffärmundering) Ja, och inte vilken fästmö som helst, inte! Bara den bästa är god nog åt en sådan som jag!

2 Och vad kan väl en sådan fästmö heta?

Gunnar Gravlilja förstås!

2 Varför förstås? Du har väl inte plockat en lilja från en grav?

Gunnar Nej, hon steg upp alldeles av sig själv, och inte har jag plockat henne heller! Vi är bara förlovade, och därför håller jag mig ifrån henne.

1 Var är hon då? Var har du henne?

Gunnar Jag försökte återbörda henne till hennes familj som begravt henne, men de fick bara spader och flydde i panik. Tydligare kan man inte markera att man aldrig vill se en anhörig levande igen efter att man begravt henne levande!

1 Vilka sagor han berättar!

Gunnar Det är alldeles sant.

2 Tänker ni gifta er då också?

Gunnar Behövs inte, för hon bor redan hos mig.

1 I vilket hem då? Inte är hon här!

Gunnar I min säck naturligtvis! Ibland spelar hon nya låtar för mig också på min fiol från säcken, och hon har lovat mig nya säckpipslåtar också!

1 Får vi höra hur hon spelar i säcken!

Gunnar Nej, för nu är vi på väg härifrån. Inte kan jag ju stanna här nu längre när jag har avslöjat mitt hjärtas hemlighet för er. Det vet ju hela världen och har alltid vetat, att kvinnfolk är det sista man kan lita på.

Stava (öppnar dörren, kommer in) Är han redan på väg att lämna oss?

Gunnar Förlåt mig, Stava, men du vet att jag aldrig kan stanna. Oron lämnar mig ingen ro, och dagligen ser jag någon ny getabock på gården.

Stava Vi har plockat undan alla hästar.

Gunnar Vad hjälper det när getabockarna finns kvar?

Stava Ack! (*vänder bort huvudet av rörelse, torkar en tår, hämtar sig*) Han har ju knappt hälsat på sin mor, ännu mindre besökt henne.

Gunnar Ni vet, Stava, hur rädd jag är för de fina rummen. Jag platsar inte där i mitt tillstånd. Jag ser bara alla spökerna och krymper ihop och vill bara fly.

Stava Har Ingrid inte besökt er?

Gunnar Vilken Ingrid?
 Stava Er mors unga sällskapsdam.
 Gunnar Någon sådan känner jag inte. Jag visste inte att en sådan fanns.
 Stava Jag hoppas ni åtminstone säger adjö innan ni lämnar. (*går och stänger dörren*)
 1 Berätta nu mera om din fåstmö!
 Gunnar Vem är den här Ingrid?
 2 En söt liten flicka som dök upp från ingenstans, men hon har inte gjort någon nytta för sig, så hon försvinner väl snart.
 Gunnar Nåväl, men min Gravlilja, det var grejer, det! Hon höll sig där i min säck och var lika nöjd åt att gömma sig där för hela världen som jag är nöjd var gång jag får lov att bara försvinna... (*fortsätter glamma med pigorna*)

Scen 4.

Ingrid Ni ringde, frun.
 Bergsrådinnan Stava tycks inte finnas tillstädes. Jag hör att min granne fru Sorg har kommit på besök. Vill du gå och ta emot henne.
 Ingrid Det låter som en mycket sorgtyngd dam.
 Bergsrådinnan Ja, hon är mycket gammal men mycket mäktig. Ingen kan undvara henne som en gång kommit under hennes inflytande. Gå nu.
 (*Ingrid går vidare till nästa scen, där Stava samtalar med fru Sorg.*)
 Sorg Jag kommer bara på min årliga inspektionsresa så här års, men allting verkar i ordning. Ni har väl inte planterat några blommor eller satt några träd?
 Stava Inga alls, frun.
 Sorg Det är som det ska vara. Och malmådern har ni väl låtit förbli oupptäckt, och skogen låter ni väl växa ner och rota sig ordentligt i åkrarna?
 Stava Ja, frun.
 Sorg Och ni har väl inte rensat upp brunnarna eller avlägsnat nedblåsta trän över vägar och stigar?
 Stava Nej, frun.
 Sorg Gott. Här vill jag gärna slå mig ner en gång för alla. Och läderlappsrummet har ni väl låtit vara som det är?
 Stava Där hänger fler läderlappar för varje vinter.
 Sorg Gott. En gång skall de få ha uppfyllt hela huset, mina små sorgfåglar. Och hur har ni firat julen i år? Som sig bör, hoppas jag?
 Stava Frun kan inte ha något att anmärka på. Vi har hållit oss hemma utan gran och utan julmat, inga gäster har kommit, och frun har bara suttit stilla på sitt rum hela tiden och stickat med sina sorgsna tankar hos sin sinnessjuka son. Vi har inte ens tänd adventsljus eller satt någon julstjärna i fönstren. Allt har varit mörkt och tyst.
 Sorg Ja, det är det enda rätta sättet att fira jul på. Och sonen? Han är väl lika sjuk forfarande?
 Stava Han är inte sjuk, bara förskrämd. Livets verklighet har skrämt honom från vettet. Han vet inte ens om, att han lyckats rädda gården. Han är lika rädd för människor som för djur.
 Sorg Och umgås därför bara med luffare och luder, pigor och löskekarlar. Det är som sig bör. Friskare kan man inte bli i sin sjukdom. Det är bara att låta honom gå under, och ju långsammare, desto bättre.
 Stava Ja, frun.
 Sorg Jag är nöjd med er. Det är bara en sak jag inte är nöjd med. Men där är hon ju. Kom, lilla Ingrid. (*Ingrid kommer fram och niger.*)
 Jag har hört mycket talas om dig. Du kom hit som en solstråle och lyste upp hela stället, men lyckligtvis har du inte gjort någon nytta alls. Jag ska tala för dig hos

bergsrådinnan så att hon avskedar dig och ger dig fri att lämna detta ställe åt dess undergång. Här finns ingen framtid för dig. Så mycket måste du väl ändå begripa, din obotliga drömmerska?

Ingrid Jag stannar så länge bergsrådinnan behöver mig.

Sorg Det blir inte länge till, ty snart ger sig Getabocken härifrån som den kroniker han är, och då dör bergsrådinnan av sorg. Sedan tar mina sorgfåglar över stället och uppfyller varje rum med sina svarta sammetsmattor. Det är bäst jag talar med bergsrådinnan genast innan hon dör. (*till Stava*) Så hon har inte gjort någon nytta alls?

Stava Vi trodde hon var utsänd med de ögonen, och hon hade god hand med dårar. Hon lyckades få patienten att spela för henne. Det var ett ovanligt och hoppfullt framsteg.

Sorg Det är jag som har sett till att hon för säkerhets skull inte hade framgång med sig. Det var tur hon inte visste varför hon fick vara här. Nu är det för sent. Det är dags att låta henne kila vidare.

Stava Nådig frun förstår sin sak.

Sorg Jag förstår den bättre än ni tror. Jag läste allt hennes tankar, jag. Hon trodde hon skulle få se sin älskare men fick se den illaluktande lufsiga dåren i stället. Så kan det gå med kärleken. Därför har hon inte velat se åt honom ens, och nu är han förlorad tack vare henne. Ni bör vara tacksamma för att alla era förhoppningar om henne har kommit på skam.

Stava Vi är mycket tacksamma, frun. Det är alltid bäst som sker.

Sorg Och jag styr den allsmäktiga försynen. Så han ger sig av idag?

Stava Så snart ni har talat frun till rätta har han ingenting mera här att göra.

Sorg Då är allting i sin ordning. Så fort han har gått kommer han aldrig mer tillbaka, han går bort sig på allvar och kommer aldrig mer till rätta, kanske försvinner han i något dårhus någonstans, och nådig frun dör. Sedan är allting i sin ordning här. Får jag nu tala med nådig frun.

(*Stava visar in henne till bergsrådinnan.*)

Bergsrådinnan Vad kan jag göra för er, fru Sorg? Ni vet att vårt hem alltid står öppet för er.

Sorg Ni har en ung flicka här som parasiterar i största allmänhet. Ni som inte kan tåla ens en ny blomma i er trädgård kan väl ännu mindre tåla en ung flicka som riskerar att sprida liv och solsken omkring sig? Inte kan man ju låta unga varelser roa sig, när man själv bara får sörja?

Bergsrådinnan Bör jag då skicka bort henne?

Sorg Hon har ingen framtid här i er sorg. Det är ju jag som ska bo här sedan för gott, och till dess måste allt mänskligt vara kliniskt steriliserat. Skicka bara bort henne. Hon klarar sig säkert i obygd. Någon tar hand om henne så att hon får barn, och sedan är hon väl etablerad i utförsbacken och har det väl förspänt. Nå, hur mår du annars?

Bergsrådinnan Knivar och saxar gående inne i hjärtat hela dagen, men så har det varit länge nu. Jag lever bara för honom i synnerhet nu när han är hemma, men det är värre än vanligt. Jag tror inte att jag kan överleva att han ännu en gång ger sig ut bland löskekarlar och löst folk, patrisk och opålitligt slödder som inte är värdigt honom. Och han har aldrig stannat hemma så kort som den här gången.

Sorg Ni är bara döende, bergsrådinnan Hede. Det går över. Så fort han är borta har ni sedan inte långt kvar.

Ingrid (för sig själv, utbrister) Hede!

Bergsrådinnan Det är väl som ni säger, fru Sorg. Allt blir väl ert sedan när jag är borta. Nåväl, det är ingenting att gråta för. Är ett hjärta brustet, så är det brustet.

Ingrid (för sig själv) Är det då verkligen han? Gunnar Hede hette studenten. Kan det verkligen vara han? En sådan total karaktärsförändring, en personlig tragedi utan

tvekan men dessutom ett brustet hjärta, och så denna halva människa, denna parodi på ett luffarvrak, denna stackars patetiska Getabock, som skrämts från vettet av livet självt... (*går beslutsamt in till bergsrådinnan*)

Bergsrådinnan Det var bra att du kom, Ingrid. Vi har just pratat om dig. Vi måste tänka på din framtid.

Ingrid Den har ni väl redan beslutat om? Jag kom bara för att hämta gitarren. Någon behöver musik här i huset.

Sorg Det är det sista vi behöver.

Ingrid Just därför. (*hämtar sin gitarr och går*)

Sorg Jag tror att ni har ett problem, bergsrådinna.

Bergsrådinnan Nej, fru Sorg. Jag tror att vi just har löst det.

Akt IV scen 1.

Gunnar Spela mera melodier för mig, Ingrid. Annars går jag härifrån och ut i världen igen.

Ingrid Är då musik det enda språk som du förstår, Gunnar, och det enda man kan nå dig med?

Gunnar Finns det något annat språk som inte gör ont, inte är förolämpande och som inte kan missförstås?

Ingrid Ja, det vanliga mänskliga förnuftets.

Gunnar Menar du att det finns något förnuft i den mänskliga världen?

Ingrid Ja, Gunnar, och du har haft det och har det fortfarande kanske mer än någon annan, men du har låtit det begravas levande inuti dig av den där dären som niger till och med för katter.

Gunnar Även katter är getabockar.

Ingrid Hur ser du det? Var har de hornen?

Gunnar Vill du påstå att katter inte är getabockar bara för att de saknar horn?

Ingrid Har du någonsin kunnat se något horn på någon enda katt?

Gunnar De är getabockar fastän de saknar horn.

Ingrid Här kommer nu Stava med sin katt. (*Stava kommer med sin katt.*) Kan du se att hon saknar horn och således inte är någon getabock?

Gunnar (*får en barnslig aha-upplevelse*) Du har rätt, Ingrid! Den där getabocken har inga horn!

Ingrid Alltså behöver du inte niga för henne.

Gunnar Menar du det?

Ingrid Naturligtvis.

Gunnar Jag är inte så säker. Det är nog bäst att jag niger för getabocken i alla fall. (*niger för Stavas katt*)

Stava (*uppgiven*) Det är ingen idé, Ingrid. Så där höll bergsrådinnan på i årtal, och allt hon lyckades med till slut var att skrämma bort honom, så att han aldrig vågar se henne mer.

Ingrid Han har skrämts från vettet av livet, och därför är han ständigt så rädd för livet och alla levande väsen, inte minst människan. Därför låter han ingen komma sig för nära. Man kan inte ens försöka skaka hand med honom utan att han ryggar tillbaka. Men jag vägrar tro det är hopplöst.

Stava Det måste finnas en nyckel, och jag tror endast du kan hitta den.

Ingrid Om den finns där skall jag hitta den.

Gunnar Spela mera för mig, snälla syster Ingrid.

Ingrid Det är bara samma melodier om igen. Jag har inga nya melodier att lära dig. Det är bara morfars melodier om igen.

Gunnar De gamla melodierna är bäst.

Ingrid Men de är uttjatade, Gunnar! Du kan inte bara höra samma gamla musik om och om igen!

Gunnar (enkelt) Varför inte det?

Ingrid Det är inte hälsosamt att fastna i enkelspår och rundgång utan utgång!

Gunnar Men om utgången bara leder till haveri och katastrof?

Ingrid Vad ska vi göra, Stava? Jag kan inte bara hålla på så här månad efter månad! Jag älskar honom, men han svarar inte. Vad gör man med en nöt som vägrar komma ut ur sitt skal?

Stava Bara att brottas med problematiken är heroiskt.

Ingrid Men vad hjälper det om resultatet ändå blir noll?

Stava Lämna honom i fred. Låt honom vila. Jag bär ut katten, så han slipper besväras mera av en getabock utan horn. (*går ut med katten*)

Ingrid Å Gunnar, om du ändå ville börja leva igen! Som det är nu är du en levande död, som inte fattar din egen verklighet!

Gunnar Försök inte sarga mig mera, lilla flicka. Jag är sargad nog.

Ingrid Ta då fiolen och spela vad du vill. Du har väl lärt dig mina melodier nu så att du kan spela dem själv. (*överlämnar fiolen och går uppgiven.*)

Gunnar Lilla fiol, jag tror du fortfarande har min själ någonstans där inne. Någonstans har jag förlagt den och kanske rentav i min älskades fiol? Jag minns nog att jag spelade för henne en gång, men det var länge sedan.

(*knäpper försiktigt på strängarna. Börjar sedan stämma fiolen.*)

Få se nu vad du går för, gamla fela. Har du en själ, eller är du lika död som jag? Kan jag ha glömt var jag lade min själ i musiken? Kanske den visar sig.

(*börjar spela. Kommer så plötsligt in på en valsmelodi.*)

(*avbryter sig*) Var har jag hört den förut? Den kom av sig själv, men jag vet att jag kunnat spela den förut. Javisst, det var i Uppsala. (*spelar den igen*) Men här sitter jag ju hemma i min mors kök. Men varför sitter jag här i pigornas kök? Och i denna utstyrsel? Jag är ju klädd som en annan dräng! (*kastar av sig pälsen och ställer sig plötsligt rak och ståtlig, stryker håret bakåt och blir verkligen Gunnar. Spelar valsmelodin igen.*) Jag måste ha slarvat de senaste dagarna så ovårdad som jag är. Man kunde ju tro att jag var en annan. Jag måste byta genast. Jag kan ju inte uppträda så här lufsig inför min mor. (*går resolut ut, tar fiolen med sig.*)

Scen 2.

Ingrid Han är tillbaka! Unga herrn har bytt och blivit sig själv igen!

Stava Törs man tro det?

Bergsrådinnan Ingrid skall gå till sitt rum.

Ingrid Tror ni jag kan avstå från att se honom normal igen efter allt det arbete jag lagt ner på honom?

Bergsrådinnan Jag vill bara bespara oss alla alltför starka sinnesrörelser.

Ingrid Jag tål vad som helst numera, frun, efter allt jag redan gått igenom.

Bergsrådinnan Det väntar en ständigt värre prövningar. Jag vill även undvika ett återfall för hans del, om vad ni säger är sant.

Ingrid Det är sant att han gått till sitt riktiga rum, vårdat sig och tagit sina egna kläder på sig.

Bergsrådinnan Han har dock gjort det förut. Jag vill bara varna dig, Ingrid.

Ingrid För vad? (*Gunnar kommer in som sig själv.*)

Gunnar Mor, ursäkta att jag infinner mig sent, men jag har fått en ryslig huvudvärk och bör gå och lägga mig tidigt utan kvällsvard. (*ser Ingrid*) Förlåt mig, jag visste inte att du hade en gäst.

Bergsrådinnan (spänt) Ingrid Berg, Gunnar.

Gunnar Jag såg mamsell Berg tidigare idag på isen. (*hälsar artigt men egenkännande*)

Ingrid (med bävan) Har vi inte setts tidigare?

Gunnar (försöker tänka efter) Beklagar. Inte som jag kan minnas. (*till modern*) En kopp te kanske ändå inte kan skada. (*förser sig stående vid tebordet*)

Stava (lugnare, formellt) Hur länge stannar Gunnar hos oss den här gången?

Gunnar Tills vidare, som alltid. Jag är ju på ferier nu, och då utnyttjar jag gärna tiden till maximum för rekreation. (*förser sig*)(*leende*) Jag hoppas alltid någon gång antingen bli klar med studierna eller bara slippa dem mera. (*observerar Ingrid igen*) Är det en ny sällskapsdam mor har?

Bergsrådinnan Ja, Gunnar.

Gunnar Sällsamt att jag inte observerat henne tidigare. God natt. (*drar sig tillbaka*)

Bergsrådinnan (till den chockade Ingrid) Så är det, Ingrid. Han är två olika personer.

Ingrid Och den ena vet inte vad den andra gör, och de har två helt olika minnesvärldar.

Bergsrådinnan Ja, så är det. Man vet aldrig var man har honom, och han kommer ständigt med överraskningar. Det har varit svårt att vänja sig, och för varje ny plötsligt förändring blir situationen svårare att acceptera. Jag vet inte hur mycket längre till jag kan uthärda det.

Ingrid (omfamnar henne) Det måste finas en lösning.

Stava Ja, Ingrid, det måste finnas en lösning.

Scen 3. Råglanda prästgård.

Prosten Ja, vad är det, min vän?

Dödgrävaren En prekär situation, herr pastor.

Prosten Har du grävt ner fel lik nu igen?

Dödgrävaren Nej, pastorn, inget lik alls.

Prosten Förklara dig!

Dödgrävaren Pastorn har ju hört alla historierna.

Prosten Vilka historier?

Dödgrävaren Om pastorskans adoptivdotter, som begrovs i höstas.

Prosten (pinsamt berörd) Ja, ja, det var mycket rabalder om den saken. Ni var ju inte nyktra, och då kan vad som helst hända och vem som helst se i syne. Det begravningskalaset vill alla berörda parter helst glömma, och ändå spökar det ideligen och tycks aldrig ta slut.

Dödgrävaren Men vi grävde ner henne, pastorn.

Prosten Det har jag aldrig tvivlat ett ögonblick på.

Dödgrävaren Nu ska det ju bli nytt begravningskalas, och vi har grävt en ny grav alldeles bredvid den stackars flickans. Av en händelse råkade en del av den kistan komma fram i den nya graven. Då såg jag att några skruvar inte satt som de skulle i locket. När jag undersökte saken... (*tvekar*)

Prosten Nå?

Dödgrävaren Kistan var tom, pastorn, fullkomligt tom.

Prosten Du menar inte...

Dödgrävaren Jo. Hon har aldrig legat i den.

Prosten (till sig) Skulle allt då verkligen vara sant? Hon skulle verkligen ha varit i gårdfarihandlarens bärsäck, och han skulle ha burit in henne livs levande till begravningskalaset... Tack, min vän, för din undersökning. Detta kräver åtgärder. Den där gårdfarihandlaren är väl Gunnar Hede, ägaren till Munkhyttans herrgård, en sinnessjuk kroniker?

Dödgrävaren Som gårdfarihandlare är han känd som 'Getabocken' för sin paranoia när det gäller djur och vissa människor.

Prosten Ja, han tål inte fint folk och fruntimmer, och därför går han ständigt på luffen men gör lysande affärer genom sitt ovanliga rykte... Lämna saken åt mig. Här har du en slant för dig och din kompis att fira en häpnadsväckande upptäckt med. (ger honom en daler)

Dödgrävaren Tack, pastorn. (reser sig glad och går)

Prosten Pastorskan måste kontaktas omgående. Vi har en adoptivdotter att återkräva från Munkhyttan.

Akt V scen 1.

Pastorskan Är du inte glad över att vara hemma igen?

Ingrid Jo, men det var inte meningen att stanna så länge. Jag hade bara tänkt besöka er för att visa att jag levde.

Pastorskan Vi vill gottgöra allt vad vi tidigare förbrutit mot dig. Vi sände dig ju nästan i döden och firade det efteråt i tron att du verkligen var död, men du var bara borta. Men nu är du här igen, och nu ska du få se hur mycket vi håller av dig. Vi släpper dig aldrig mer.

Ingrid Men jag har dock mina skyldigheter i Munkhyttan.

Pastorskan Som dårvakterska? Det kan vem som helst vara, och där finns annat folk. Du är för liten och klen för sådant. En dåre kan ju lätt ha ihjäl dig, och inte kan det vara roligt att jämt nödgas umgås med en sådan. Kan han prata redigt ens en gång?

Ingrid Men jag vet att han behöver mig.

Pastorskan Vi behöver dig mera. Dessutom kan du inte resa dit innan tjälen gått ur jorden, och du måste vara med på Karin Landbergs bröllop.

Ingrid Ska hon gifta sig?

Pastorskan Ja, nu äntligen börjar livet för de unga tu, medan i Munkhyttan har du inget annat liv än att se en patient gradvis gå under. Det är inget liv. Det är döden.

Ingrid Döden är vad jag fann här.

Pastorskan Det var då det. Stanna nu över bröllopet åtminstone. Sedan kan du tänka över saken på nytt, och då kommer du säkert på bättre tankar.

Scen 2. Kyrkogården (som i akt II scen 1)

Gunnar (som Getabocken, kommer in i päls med sin ränsel) Håller ni på och gräver fortfarande, era gökar!

Dödgrävaren Nej men se Getabocken! Du lurade oss ordentligt senast!

Gunnar Nej, det var jag som blev lurad. Jag fick aldrig med mig fröken Gravlilja, min tillblivande brud.

Dödgrävaren Du vet hur flickor är. Ner i jorden kom hon inte heller, så hon måste ha kilat vidare med någon annan.

Gunnar Ja, jag vet hur flickor är, och roliga är de inte då de bara kan konsten att göra oss bedrövade. Ni vill väl ha er en sup som vanligt? Dödgrävare behöver ständigt styrka sig, då de ständigt har att göra med folk som är tomma i skallen.

Dödgrävaren Det är ännu värre när de är tomma i kistan.

Gunnar Vart vill du komma? (håller upp en sup ur en plunta och bjuder)

Dödgrävaren Vi vet att vi hela tiden gräver åt helvete, men då vill vi åtminstone inte gräva ner folk förgäves. Om myndigheterna då ger oss en tom kista att gräva ner känner vi oss lurade.

Gunnar Naturligtvis. Ni vill ju gräva ner kistor med någon mening i.

Dödgrävaren Jag menar det.

Gunnar Men det är inte myndigheterna som lurar er. Det är döden. Och vi sitter nu i samma grav, för jag blev också lurad. Nu är jag här för att ge fröken Gravlilja en ny chans att uppstå från de döda.

Dödgrävaren Det går inte, för hon finns bland de levande. *(pekar mot kyrkan)*

Gunnar Där inne? Det ante mig. Är det nytt begravningskalas på gång?

Dödgrävaren Nej, det är värre än så. Det är bröllop.

Gunnar Inte hennes, väl?

Dödgrävaren Nej, en Karin Landberg.

Gunnar Den skurken! Jag känner hennes man. Han förstörde en marknad för mig en gång med att ta en getabock dit bara för att jävlas med mig. Han fick alla att skratta ut mig. Jag pissade på mig av skräck och hade ingenstans att fly, så alla mina varor blev kvar där den gången. Det blev en dålig affär.

Dödgrävaren Nu kan du hämnas på brudgummen med att spöka för hela församlingen och ge honom betalt för hans bockhorn.

Gunnar Du sa det.

Dödgrävaren Nu slutar gudstjänsten. Nu kommer de alla ut. *(fortsätter gräva.)*
(Folk kommer ut från kyrkan.)

Gunnar Ärade kyrkfolk, har ni sett min Gravlilja?

Folk (röster) Det är den där Getabocken.

Har han sluppit lös nu igen?

Han borde spärras in för gott.

Han vållar alltid bara spektakel.

(Pastorskan kommer ut med Ingrid. Ingrid ser honom genast och stannar till.)

Pastorskan Kom nu, Ingrid. Låtsas inte om honom.

Gunnar (som för sig själv) Nu kommer det levande folket ut från kyrkan, men de verkar alla som döda i jämförelse med min Gravlilja, som var långt mera levande som lik i sin gravkista. *(börjar gå mot henne)*

Pastorskan Kom, Ingrid! Det är inget att bry sig om!

Ingrid Det är mitt fel.

Pastorskan Gör inte saken värre. Väck inte skandal inför hela kyrkan!

Gunnar Fröken Gravlilja, det är nu ombytta roller som gäller. Det är jag som ligger i graven och hon som kan befria mig från de dödas herravälde.

Ingrid Nej, Gunnar, det är tvärtom! *(vill rusa fram mot honom men hejdas med våld)*

Prosten (myndig) Dra för fan i våld, ditt dårhushjon! Sätt honom då i tvångströja och frakta hem honom till hans rätta fångvaktare! Här kan han ju antasta vettigt folk!

Pastorskan (till sina slavar) Se till att få bort henne härifrån. *(Ingrid bortföres utan att hon kan göra motstånd.)*

Gunnar Nej! Det är bara hon som kan rädda mig! *(vill rusa efter henne men hejdas och övermannas och blir bunden)*

Prosten Den där Getabocken har bräkt här för sista gången! Skicka hem honom med krav på att han hålls under uppsikt! Han stör kyrkofriden!

(Någon uppståndelse när Ingrid och Gunnar förs bort åt skilda håll.)

Dödgrävaren (när det lugnat ner sig, tittar upp ur graven) De döda får ändå alltid rätt mot de levande. Det är ingen idé de försöker.

Scen 3. Ingrid sitter och gråter vid landsvägskanten när herr och fru Blomgren kommer färdandes förbi med sin kärra.

Blomgren Men kära hjärtandes! Här sitter ett flickebarn och gråter!

Frun Hur är det fatt, lilla hjärtat?

Ingrid (försöker sansa sig) Jag är bara så trött. Jag orkar inte gå längre, och jag har lång väg kvar. Tjälén har inte släppt ännu, så min enda möjlighet var landsvägen. (*känner plötsligt igen dem*) Men det är ju herr och fru Blomgren!

Blomgren Känner vi varandra?

Ingrid Har ni glömt mig, lilla Ingrid, som inte dög till lindanserska!

Frun Är det verkligen Ingrid? Jo, men visst är det ju Ingrid! Men det är många år sen!

Blomgren Dryga sex, tror jag. Men det är verkligen du! Vad har det blivit av dig, stackars flicka? Vi hörde att du rymt från den där prästgården, för att de var stygga mot dig. Har du rymt därifrån nu igen?

Ingrid Ja. (*gråter igen*)

Frun Stackars flicka. Vi måste ta hand om henne igen.

Blomgren Vi skulle aldrig ha släppt henne.

Frun Fast hon inte dög till lindanserska.

Blomgren Kom, lilla Ingrid. Du får följa med oss vart du ska. Vart är du på väg?

Ingrid Jag följer efter en stackars galning som de försöker skicka hem till Munkhyttan, där det bara finns jag som kan ta hand om honom.

Blomgren (frågande till sin fru) Kan det vara samma galning som de tagit in på gästgivargården i Torsåker?

Frun Det måste det vara. Det finns ingen annan galning i närheten. Och han var verkligen galen.

Ingrid Vad har de gjort med honom?

Frun De håller honom bara inlåst för att han är så våldsam och slänger allt omkring sig. Han har en stol redo att slå ner vem som helst som vill gå in till honom.

Blomgren De band honom, men han lyckades lösgöra sig på rummet. Nu vågar ingen gå in till honom.

Frun Vi kommer just därifrån. Vi åt middag där.

Ingrid O snälla fosterföräldrar, skulle ni kunna föra mig dit? Det är nog bara jag i hela världen som kanske kan hjälpa honom!

Frun Så gärna, hjärtat. Vad gjorde vi inte för dig med dina konstnärsögon? Vi lyckades bara inte finna ditt rätta område. Kanske det är att ha god hand med galningar?

Blomgren Vi är så lyckliga över att ha återfunnit dig. Det där pastorspatrasket kan du glömma. Sådana inbilska stollar kommer aldrig till en cirkusföreställning.

Frun De är sin egen cirkus och världens tråkigaste.

Blomgren Kan du förlåta oss att vi någonsin övergav dig åt sådana missfoster?

Ingrid Jag har alltid saknat dvärgarna och clownerna, skäggiga damen och krymplingarna och de andra roliga dårarna som alltid fick folk att skratta.

Frun Men den där Getabocken i Torsåker var verkligen ingenting att skratta åt. Han kunde ha slagit sönder hela världen.

Ingrid Då ska jag få honom att skratta igen. Det var bara jag som kunde det.

Herr och fru Blomgren (nickar menande åt varandra) En sann konstnärsbegåvning!

Scen 4. Gästgivargården i Torsåker.

Ingrid Låt mig få gå in till honom.

Värden Ni riskerar livet, och vi vill inte riskera ert liv.

Ingrid Det är bara jag som kan rädda honom.

Värden Och vem kan rädda er, om ni går in dit och han slår ihjäl er, av skräck för att ni är en getabock?

Ingrid Jag tar risken.

Värden Men det gör inte vi. Vi måste vägra. Det är tillräckligt illa som det är.

Ingrid (börjar nästan gråta igen) Det måste finnas något sätt... Herr Blomgren! Jag tror att ni kan hjälpa mig.

Blomgren Så gärna. Hur då?

Ingrid Fönstren i rummet vetter åt trädgården. Om vi uppträder där måste han märka oss. Men det måste vara ett uppträdande som för honom tillbaka till hans tidigare liv... Fiolen! Kan morfar fortfarande spela?

Den gamle blinde Inte för att jag ser något, men höra och känna kan jag, och ingen seende kan ju ändå riktigt se hur han spelar på fiolen. Känslan är viktigare, och örat framför allt.

Ingrid Jag ber er, uppträd som ni brukade göra i Uppsala förr i tiden!

Fru Blomgren Men vi är gamla, snälla Ingrid. Vi var gamla redan då. Det blir bara patetiskt.

Ingrid Ju mera patetiskt, desto bättre! Musiken är det viktigaste! Jag ber er! Det är det sista jag någonsin skall be er om!

Frun En märkvärdig bön, men vi får väl göra det bästa av saken. Kan du med, Oskar?

Blomgren Det blir pinsamt, men det får gå.

Ingrid Kom då! Vi har inte ett ögonblick att förlora!

Scen 5. Gästgiveriets trädgård.

Man ser gästgiveriet ovanför med öppna fönster åt trädgården.

Den blinda gubben gör först entré, ledd av Ingrid, sätter sig på angiven plats och börjar spela.

Så kommer det gamla lindansarparet in och börjar göra patetiska konster.

Ingrid drar sig försiktigt åt sidan för att följa med allt vad som händer.

Plötsligt visar sig Gunnar uppe i fönstret, som den riktiga Gunnar Hede.

Han visar intresse för uppträdandet och tycks minnas glada stunder i sitt liv.

Så hoppar han ut ur fönstret och kommer ner till dem, tydligt glad och entusiastisk.

Gunnar Får jag låna din fiol, min bäste speleman?

(Den blinde avbryter sig och överränner fiolen. Gunnar börjar genast spela en valsmelodi. De gamla akrobaterna avbryter sig och utbyter ängsliga blickar.)

Frun Är det verkligen samme man?

Blomgren Nej, det är en annan, men jag har sett honom förut.

Gunnar (avbryter sig) Vad ser ni på mig så förskräckta för? Sluta inte uppträda! Det är ju föreställning!

Blomgren (med bävan) Ursäkta oss, men vi är gamla och slitna och trötta.

Gunnar (ser sig om) Är detta icke Uppsala? (försöker spela igen, något förvirrad, men stråken vill inte. Så får han syn på Ingrid.)

Ni igen! Vad gör ni här? Vem är ni?

Ingrid (försiktigt men djärvt och beslutsamt) Kommer ni inte ihåg? Jag var den lilla lindansarflickan i Uppsala som inte fick uppträda.

Gunnar Jo, jag kommer ihåg. Men du var liten då, och nu är du vuxen. Var har du varit i alla dessa år? Och hur har du blivit så fin? (Fastnar med sin uppmärksamhet vid hennes stora fina brosch) Och hur har du fått den där broschen? Den tillhör min mor!

Ingrid Hon har givit den åt mig.

Gunnar Varför? Hur känner du henne?

Ingrid Spela mera, Gunnar. Försök skingra slöjorna i ditt minne! Du kan nog komma ihåg allt, bara du vill och vågar!

Gunnar Jag minns mer och mer, och nog vill jag alltid, men frågan är om jag vågar... (börjar spela igen, går omkring, blir skickligare, fastnar för en enkel entonig besynnerlig melodi som hakar upp sig, avbryter sig)

När spelade jag detta senast?

Ingrid I vintras hos din mor.

Gunnar Jag var visst väldigt sjuk då?

Ingrid Det är därför du inte minns det klart. Spela mera, så minns du mera.

Gunnar (tar ner fiolen från hakan, håller i den och betraktar den) Ack, ljuva förrädiska musikinstrument, du kan förleda en själ till vilka galenskaper som helst men alltid leda henne rätt igen, du kan förmörka vilket lysande sinne som helst till vanvettig oigenkännlighet men åter leda till klarhet med att bara hålla på och aldrig ge upp... Hur sjuk var jag, ... Ingrid?

Ingrid Så sjuk att du inte visste vad du gjorde.

Gunnar Och vad gjorde jag?

Ingrid Du neg för katter och hundar av dödlig skräck för allt levande som rörde sig...

Gunnar (ifråån sig) Nej! Inte det! Säg inte att jag var tokig! Säg inte att jag var så tokig som jag var! Hellre flyr jag då in i mörkret igen och bosätter mig där, lyckligt omedveten om hur tokig jag är, omedveten om allt som vill mig illa och hota mig och bjuda mig motgångar... Hellre blir jag en menlös idiot än står ut med denna infernaliska ångest av att vara helt ensam med mina olyckor i denna fientliga värld av bara grymhet och omöjlighet och sanslösa motgångar...

Ingrid (rusar fram och omfamnar honom) Släpp inte greppet om musiken, Gunnar! Du har den kvar! Låt inte mörkret komma tillbaka!

Gunnar (stilla) Och vem är du, som bryr dig om en stackars avhånad dåre, som blivit en visa över hela Dalarna?

Ingrid Jag är den som alltid väntat på dig att du skulle komma tillbaka.

Gunnar Jag ville alltid komma tillbaka, men jag lyckades aldrig. Jag ville alltid hedra min familj men lyckades aldrig. Jag ville göra framgång, men framgången räckte inte till, och så var det det här med getterna som kom emellan. Nej, jag står inte ut, inte en gång till!

Ingrid Du kom alltid tillbaka, Gunnar. Jag upplevde det gång på gång på nytt. Kom även ihåg allt det andra. Kom ihåg hur du väckte mig upp ur graven.

Gunnar Var det jag som gjorde det? Var det inte Getabocken?

Ingrid Jo, det var Getabocken mitt i hans djupaste mörkerseende, när han låg på botten av sin dårskaps elände och ändå fortfarande hade fiolen kvar att spela på...

Gunnar Du har rätt. Fiolen fanns alltid kvar. Det var det enda jag egentligen någonsin dög till. Endast fiolen förde mig vidare med dess eviga outtröttliga melodier, och ingenting kan någonsin tysta dem. *(tar upp fiolen på nytt)* Och i allt detta tröstlösa mörker, är det verkligen möjligt att du alltid fanns där, Ingrid?

Ingrid Jag fanns alltid där och väntade på dig, och du fanns alltid där och besökte mig även när jag var som ensamast och mest uppgiven och bara ville dö. Och mest av allt var du där när jag låg dödförklarad i kistan och du ändå spelade, fastän du själv då var som allra sjukast.

Gunnar Vem kan fatta musikens mirakel? Den trotsar själva de fysikaliska lagarna, då den alltid låter rätt fastän ingenting stämmer. Ingrid, *(tar äntligen om henne)* jag har mycket att ta igen.

Ingrid Det kan du klara, om du bara är medveten och närvarande.

Gunnar Jag tror att det värsta är över nu.

Ingrid Jag tror du har genomskådat dig själv och sett igenom det värsta mörkret.

Gunnar Jag förlorade min själ i musiken, men du fångade den i flykten och behöll den, där den alltid låg i gott förvar, tills du en dag kunde redogöra för din förvaltning och ge mig den tillbaka.

Ingrid Musikens själ tillhör oss båda, Gunnar.

Gunnar Låt oss då bli en själ, Ingrid, och det i musiken. *(omfamnar henne ömt, och hon återgäldar, och de möts för första gången i en kyss.)*

Det var första gången någon har kysst mig.

Ingrid Du har inte låtit någon älska dig tidigare.

Gunnar Jag har aldrig tidigare mött någon jag verkligen kunde älska. (*tar upp fiolen igen och finner en vals melodi men avbryter sig strax igen.*)

Låt oss gå hem, Ingrid. Vi har mycket musik att ta igen. (*spelar vidare. De går ut tillsammans.*)

Blomgren Nu känner jag igen honom. Det var den där Uppsalastudenten som kunde spela så att vem som helst kunde bli dansgalen.

Frun Jaså, var det han. Ja, där ser man. Han är inte färdig med musiken än.

(De går också ut och tar med sig den blinde.

Värdshusvärden ser efter dem och kliar sig i huvudet.)

Värden Konstigt folk, dessa konstnärer! Men vad vore livet utan dem!

(börjar ordna och ställa ting till rätta.)

Slut.

Virhamn 9.6.07